

† ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΣΚΙΑΘΙΤΗ
ΙΑΤΡΟΥ

ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΕΣ ΕΝ ΣΥΜΗ¹

Τὴν πρώτην ὀργανωμένην Δημογεροντίαν βλέπομεν ἐν Σύμῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1832. Συνεστήθη δὲ κατόπιν διαταγῆς τῆς Προσωρινῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως ἀπευθυνθείσης πρὸς τοὺς Συμαίους ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῆς, ἐπάρχου Μάρκου Μαλλιαράκη². Ἡ διαταγὴ αὕτη ἔχει ἐν ἀντιγράφῳ ὡς ἀκολούθως.

1. Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ μελέτημα τοῦ ἀείμνηστου γιατροῦ Παναγιώτη Σκιαθίτη, ποῦ εἶχε διατελέσει Δήμαρχος καὶ Δημοτικὸς Σύμβουλος Σύμης, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ κεφάλαια, ποῦ συναποτελοῦν τὸ ἀνέκδοτο ἔργο του μετὰ τὸν τίτλο «Ἱστορικὰ Σύμης». Ὅμως ἀποτελεῖ καὶ αὐτοτελὴ μελέτη, ποῦ φέρνει στὸ φῶς πολὺτιμα ἱστορικὰ στοιχεῖα. Τὴν περιλάβαμε στὸν πρῶτο αὐτὸ τόμο «Τῶν Συμαϊκῶν» ὡς μία ἐπὶ πλέον προσφορά τοῦ συγγραφέα στὴ γενέτειρά του. [Σημείωσιν τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῆς Ἐκδόσεως ΑΛΕΞ. Σ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ. Τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῆς ἐκδόσεως εἶναι καὶ οἱ ἄλλες σημειώσεις, ποῦ καταχωρίζονται σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ μελέτημα].

2. Κάσιος ἀγωνιστῆς· βλ. Ν. Γ. ΜΑΥΡΗ, Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κάσου, Ἀθήναι 1938, τόμ. Β', σ. 131-143. Βρῆκε ἥρωικὸ θάνατο στὴν καταστροφὴ τῆς πατρίδας του (7 Ἰουνίου 1824). Ὁ ΣΠΥΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ (Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, Ἐκδ. δευτέρα, ἐν Λονδίνῳ 1862, τόμ. Γ', σ. 129) γράφει γι' αὐτόν: «...μεγάλως ἠνδραγάθησε. Λέγεται ὅτι 30 ἐχθροὺς ἐσκότωσε μόνος αὐτός. Ζωγρηθεὶς δὲ καὶ ὀπισθαγκωνισθεὶς ἀπῆχθη πρὸς τὸν Χουσεΐμπεην. Ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπεσφράγισεν ἐνδύξως τὰς ἀνδραγαθίας του. Ἐσπασε τὰ δεσμά του, ἤρπασεν ἀπὸ τῆς ζώνης ἐνὸς τῶν περισταμένων τὴν μάχαιράν του, ἐσκότωσε δύο τῶν φυλάκων καὶ ἔπεσε καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὰ τραύματα τῶν ἄλλων» καὶ ὁ ΑΝΑΣΤ. ΟΡΑΝΑΝΔΟΣ (Ναυτικά, ἐν Ἀθήναις 1869, τόμ. Β', σ. 28) προσθετεῖ πῶς «...οἱ Τοῦρκοι τὸν ἐθανάτωσαν ἀποκόψαντες αὐτὸν μεληδόν». Γιὰ τὸν ἥρωικὸ καὶ μαρτυρικὸ αὐτὸ θάνατό του βλ. ἐπίσης: Κ. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΟΥ, Ἀπομνημονεύματα τοῦ περὶ αὐτονομίας τῆς Ἑλλάδος πολέμου τῶν Κρητῶν, Ἀθήναι 1859, σ. 300 κ.ἑξ. Γ. Γ. ΓΕΡΒΙΝΟΥ, Ἱστορία τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, μετάφρ. Ἰω. Η. Περβάνογλου, Ἀθήνησι 1864, τόμ. Β', σ. 41-42. ΒΑΣ. ΨΙΛΑΚΗ, Ἱστορία τῆς Κρήτης ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, Χανιά 1909, τόμ. Γ', σ. 579 κ.ἑξ. καὶ Ι. Δ. ΜΟΥΡΕΛΛΟΥ, Ἱστορία τῆς Κρήτης, Ἡράκλειον 1932, τόμ. Γ', σ. 134 κ.ἑξ. Οἱ πληροφορίες προέρχονται ἀπὸ τὸν ἱστοριοδίφην κ. Ν. Γ. Μαυρῆ.

Προσωρινή Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Ἀριθ. β'

Περίοδος β'

Ὁ Ἐπαρχος Καρπάθου, Σύμης, Χάλκης, Ἐπισκοπῆς καὶ Νισύρου πρὸς ἅπαντας τοὺς κατοίκους Σύμης.

Ἡ ὑπερτάτη διοίκησις μ' ἐδιώρισεν Ἐπαρχόν σας μὲ διαταγὴν τῆς ὑπ' ἀριθ. 384. Σπεύδω λοιπὸν νὰ σᾶς γνωστοποιήσω αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπομένως νὰ σᾶς εἰπῶ, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ὁργανικὸν νόμον τῶν ἐπαρχιῶν Ἑλλ[ληνικῆς] Δ[ιοικησεως] ἕκαστον χωρίον καὶ ἑκάστη κομόπολις πρέπει νὰ ἐκλέγῃ δημογέροντας ἀναλόγως μὲ τὴν ποσότητα τῶν οἰκογενειῶν, τὰ μὲν δηλαδὴ μέχρι τῶν ἑκατὸν οἰκογενειῶν ἓνα, τὰ δὲ μέχρι τῶν διακοσίων δύο, τὰ δὲ μέχρι τῶν τριακοσίων τρεῖς καὶ τὰ μέχρι τῶν τετρακοσίων τέσσαρας. Ὅσα δὲ ἔχουσι περισσότερας τῶν τετρακοσίων νὰ μὴ ἐκλέγωσι περισσότερους τῶν τεσσάρων. Διὰ τοῦτο, κύριοι, διορίζεσθε, ἵνα συνελθόντες ἅπαντες εἰς ἓν διορίσητε τοὺς ἀναλογοῦντας ὑμῖν δημογέροντάς σας μετὰ πάσης τῆς ἀνηκούσης εὐνομίας διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων καὶ ἀμέσως νὰ ἔλθωσι πρὸς ἐμὲ φέροντες καὶ τὰ ἀποδεικτικὰ αὐτῶν ἔγγραφα ὑπογεγραμμένα. Τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων εἶναι ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς, διὰ νὰ ἔχῃ τὸ κῆρος ἡ ἐκλογή. Προσέξτε δὲ ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐπιστάσιαν τῶν προσώπων καὶ ἐξόδων, ἥτις εἶναι ἀφιερωμένη κατὰ τὸ παρὸν εἰς τοὺς διορισθησομένους δημογέροντάς σας. Ἐρρωσθε.

Ἐπειδὴ αἰτία τοῦ ἐναντίου ἀνέμου κατηντήσαμεν εἰς Ἀστυπάλαιαν καὶ τοῦ καιροῦ παρελθόντος καὶ ἀναβολὴν μὴ συγχωροῦντος ἐπίτηδες σᾶς ἐξαποστέλλω ταχύπλουν μὲ τὸ παρὸν μου, διὰ νὰ ἠθέλετε φθάσουν οἱ Δημογέροντές σας εἰς Κάρπαθον συγχρόνως μὲ τὸ ἐκεῖσε φθάσίμῳ μου μεταμένα.

Ἐν Ἀστυπалаίᾳ τῇ 9ῇ Ἰουνίου 1823

Μάρκος Μαλλιαράκης

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

Ἀντώνιος Βελησάριος¹

Αἱ Δημογερονταὶ λοιπὸν αὗται ἧ ὅπως τελευταίως, ἐξελισσόμεναι βαθμιαίως, καλοῦνται Δημαρχίαι, ἀπετελοῦντο ὡς ἐξῆς :

Ἐκ δύο Δημάρχων, τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου. Ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν πρῶ-

1. Πρόκειται γιὰ τὸ Γενικὸ Γραμματεῖα τῆς Ἐπαρχίας Καρπάθου, Σύμης, Χάλκης, Ἐπισκοπῆς καὶ Νισύρου, ποὺ ἐφθάσε στὴν Κάρπαθο, τὴν ἑδρὰ τῆς Ἐπαρχίας, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1823. Εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο, ποὺ ὁ Ἐμμ. Πρωτοψάλτης τὸ ἀναφέρει ὡς Ἀντώνιος Βελκονάριος (πρβλ. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΑΤΟΥΛΛΗ, Ἀνέκδοτα νισυριακὰ ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως, Νισυριακά, Γ' (1969), σ. 24. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Σύντομος ἱστορία τῆς Καρπάθου, Ἀθῆναι 1959, σ. 35-38). Τὴν ὀρθὴ ἀνάγνωσιν τοῦ ἐπωνύμου τοῦ Ἀντωνίου Βελησσαρίου ἀπὸ καρπαθιακοῦ ἔγγραφου, μὲ ἡμερομηνία 3 Μαρτίου 1824, ποὺ ὑπάρχει στὸ Ἀρχεῖο Ἀγωνιστῶν, φάκελλος Μάρκου Μαλλιαράκη, (Τμῆμα χειρογράφων Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης) βλ. εἰς Ν. Γ. ΜΑΥΡΗ, ἐνθ' ἄν., σ. 139-140.

τος εἶχε τὴν εὐθύνην ὅλης τῆς διοικητικῆς καὶ διπλωματικῆς ὑπηρεσίας καὶ γενικῶς τὴν γενικὴν εὐθύνην διοικήσεως τοῦ Δήμου, ὁ δὲ δευτέρος τὴν διαχειρίσιν τοῦ ταμείου, δι' ὃ καὶ συνήθως ταμίας ἐκαλεῖτο, καὶ γενικῶς πᾶσαν πρᾶξιν οἰκονομικῆς φύσεως ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ἐγκρίσιν τοῦ πρώτου Δημάρχου.

Ἐπίσης ὑπῆρχον καὶ δώδεκα Σύμβουλοι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο πρῶτοι κατ' ἀριθμὸν ψήφων ἢ προτιμήσεων, ὅταν ἡ ἐκλογή ἐγίνετο διὰ βοῆς, ἐλάμβανον τὸ ἀξίωμα τοῦ σφραγιστοφύλακος, ἐπειδὴ μετὰ τοῦ δευτέρου Δημάρχου ἐκράτουν ἕκαστος χωριστὰ ἀνὰ ἓν τμήμα τῆς ἐκ τριῶν τεμαχίων ἀποτελουμένης, μεγάλης λεγομένης, ἀργυρᾶς σφραγίδος, ἣτις ἔφερεν εἰς μὲν τὸ μέσον τὴν εἰκόνα τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ταξιάρχου Μιχαὴλ τοῦ Πανορμίτου, κύκλῳ δὲ τὰς λέξεις «Σφραγὶς τῆς Κοινότητος τῆς νήσου Σύμης» καὶ τὸ ἔτος τῆς κατασκευῆς τῆς.

Ἡ σφραγὶς αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ χρῆσις ἀναφαίνεται ἀπὸ τοῦ 1810, εἶναι ἡ πρώτη κοινοτικὴ σφραγὶς, ἀφοῦ μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου καὶ ἐντεῦθεν ἔχομεν ἐνσφράγιστα κοινοτικὰ ἔγγραφα. Προηγουμένως τὰ κοινοτικὰ ἔγγραφα ὑπεγράφοντο ἀπλῶς ὑπὸ τῶν Πρωτογέρων ἢ τῶν Γερόντων καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων προκρίτων καὶ κατοίκων τῆς νήσου ὡς μαρτύρων. Εἰς σπανίας δὲ μόνον περιπτώσεις βλέπομεν ἐνσφράγιστα ἔγγραφα φέροντα τὰ μὲν ἀναγόμενα εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας τὴν σφραγίδα τῆς ἐν τῷ φρουρίῳ ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας, τὰ δὲ νεώτερα, ἀποτυπώματα τῶν δακτυλιολίθων ἀτόμων ἢ τὴν σφραγίδα τῆς ἱερᾶς Μονῆς Μιχαὴλ τοῦ Ρουκουनिώτου, ὅθεν, ὡς φαίνεται, ἔλαβε καὶ τὸν τύπον ἡ κοινοτικὴ σφραγὶς. Ἡ σφραγὶς αὕτη εἶναι ἡ θρυλικὴ καὶ περιβόητος, ἣτις ἔλαβε τὸν τίτλον «μαχτοῦ»¹ καὶ ἣτις, κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν, ἐὰν ἡρπάζετο ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ, θὰ ἐχάνοντο διὰ παντὸς τὰ pronómia. Διὰ τοῦτο ὑπῆρχε πλέον ὡς πεποίθησις, οἱ φυλάττοντες τὰ τρία τμήματα, ἐξ ὧν συνίστατο, νὰ εἶναι σταθερῶν καὶ βεβαιωμένων ἐθνικῶν ἀντιλήψεων, ἵνα ὑποστηρίζωσιν αὐτὴν καὶ μὴ ὑποχωρήσωσιν πρὸ ἀπειλῶν ἢ κολακείας καὶ παραδώσωσιν αὐτὴν εἰς τὸν κατακτητὴν.

Τὴν τοιαύτην δὲ ἀντίληψιν φαίνεται ὅτι ἐσταθεροποίησαν ἔτι μᾶλλον αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι, διότι, ὡσάκις συνέβαινον ταραχαὶ ἐν τῇ νήσῳ προερχόμεναι ἐκ τῆς καταπατήσεως τοῦ προνομιακοῦ καθεστῶτος, ἐζήτουν οὗτοι νὰ γίνωσι κύριοι διὰ παντὸς μέσου τῆς μεγάλης σφραγίδος καὶ μόνον ἐν ἀνάγκῃ ἐλάμβαν-

1. Ἀπὸ παρανόησης, ἀφοῦ ἡ τουρκικὴ λέξις μαχτοῦ σημαίνει τὴν καταβολὴν ὀρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ. Τὸ ποσὸ αὐτὸ κατέβαλλαν οἱ κάτοικοι τῆς Σύμης καὶ τῶν ἄλλων προνομιούχων νησιῶν, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, καὶ ἔτσι ἦταν ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τοὺς φόρους καὶ τίς ἄλλες χρηματικὰς εἰσφορὰς, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐπιβαρύνονταν οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων διαμερισμάτων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ χρηματικὸ αὐτὸ ποσὸ δὲν ἦταν ἴδιο γιὰ ὅλα τὰ νησιά, ἀλλὰ καθοριζόταν ἀνάλογα μετὰ τοὺς πόρους καθενὸς ἀπὸ αὐτά.

νον τὴν μικράν. Τὸ τοιοῦτον ὑποθέτομεν ὅτι ἐγίνετο ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵνα μὴ ἀποστέλλωνται διπλωματικά ἔγγραφα ἔξω τῆς νήσου, ἄτινα ἐσφραγιζόντο διὰ τῆς μεγάλης σφραγίδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ λόγους ψυχολογικούς, ἵνα ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν κατοίκων διὰ τῆς ἀποθαρύνσεως αὐτῶν. Ἴσως ὅμως νὰ ὀφείλετο καὶ εἰς ἄγνοιαν τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων, παρασυρομένων καὶ τούτων καὶ ὑποβαλλομένων ὑπὸ τοῦ θρύλου.

Ἀποτελεῖτο δὲ ἡ σφραγὶς αὕτη ἐκ τριῶν τμημάτων, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς ταύτης τῆς σφραγίδος, διότι ἐὰν περιήρχετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κατακτητοῦ τὸ ἐν τμήμα, θὰ ἦτο δύσκολον νὰ περιέλθουν καὶ τὰ ἄλλα δύο, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς γνησιότητος τῶν σφραγιζομένων, ἀφοῦ διὰ τῆς σφραγίδος ταύτης ἐσφραγιζόντο τὰ διάφορα διπλωματικά ἔγγραφα, τὰ ὑπεράγαν ἐμπιστευτικά, οἱ διορισμοὶ τῶν ἀποστελλομένων πρεσβειῶν εἰς τὰς διαφόρους πρωτευούσας καὶ ἀνωτέρας ἀρχὰς ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἀποφάσεις τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων ἐπὶ σοβαρωτάτων καὶ οὐσιωδῶν ζητημάτων, ἀφορώντων εἰς ὕψιστα συμφέροντα τῆς νήσου. Ἴνα μὴ γίνωνται δηλαδὴ διαστρεβλωτικαὶ πράξεις ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων τῶν κατοίκων καὶ ἵνα μὴ πέμπωνται διπλωματικά ἔγγραφα ἢ ἄλλα ἐμπιστευτικά ὑπὸ μόνων τῶν Δημάρχων, ἐσφραγιζόντο πάντα ταῦτα διὰ τῆς τριμεροῦς σφραγίδος· οὕτω δ' ἐλάβανον γνῶσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν πέντε ἐν ὅλῳ πρόσωπα, οἱ τρεῖς σφραγιστοφύλακες, ὁ πρῶτος Δήμαρχος καὶ

Ἐξ αὐτῶν καὶ ἐντιμωτάτη παρὰ ξενίᾳ τόποιον προαινετὸν, ὅστις αἰσθνομένην ἐν κοινῇ καὶ ἐν τῷ ὄντι ὑπεγράφη κατὰ καιρὸν ἀπὸ τῶν θυμάρχων τῶν ἑσφραγιστοφύλακων καὶ τοῦ Γραμματέως καὶ ἐσφραγίσθη διὰ τῶν μεγάλων σφραγίδων τοῦ Κοινότητος.

Οἱ ἑσφραγιστοφύλακες

ἡ Κοινότης.

Αἱ ὁμήματα
Ὁμηροῦ Γ. Γράμματος
Γ. Ἀνδρῶν Λέωνος
Γ. Γράμματος
Δαο. γνησίως

Ν. Χαλκιάδης
Δ. Ἀνδρῶν Λέωνος

Ἀπὸ πρακτικὴ Γενικῆς Συνελεύσεως¹.

1. Εἶναι τὸ τέλος πρακτικοῦ Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δεκατριῶν ἐνοριῶν τῆς Σύμης, ποῦ ἐγίνετο στίς 22 Ἰουνίου 1923 καὶ ἀπέβλεπε σὲ σκοποὺς ἐκπαιδευτικούς. Τὸ ἐξασφαλίσαμε, εἰδικὰ γιὰ νὰ τὸ ἐντάξωμε στὴ μελέτη αὐτῇ τοῦ ἀείμνηστου Παναγ. Σκιαθίτη, μετὰ τὴ συνδρομὴ τοῦ Γραμματέα τῆς Δημαρχίας Σύμης κ. Δημητρίου Κοντοῦ.

ὁ Γραμματεὺς. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἀπεφεύγετο ὁ κίνδυνος παραποιήσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων καὶ ἐκδόσεως ἐγγράφων μὴ συμφώνων πρὸς τὰ ἀποφασιζόμενα ὑπὸ τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων καὶ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Τόσον δὲ σπουδαία ἐθεωρεῖτο ἡ σφραγὶς αὕτη, ὥστε, ὅταν κατὰ τὸ 1870, ἔνεκεν ἐπισυμβάσης πυρκαϊᾶς, ἀπωλέσθη τὸ ἐν τμήμα αὐτῆς, δι' ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν κατοίκων ἀπεστάλη εἰς Τεργέστην εἰδικὸς πληρεξούσιος διὰ τὴν κατασκευὴν ἄλλης. Παραθέτομεν ἐνταῦθα, ὡς ἔχει, τὸ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Κοινότητος ὑπάρχον σχετικὸν πρακτικόν.

Ἀριθ. 15. «Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἐν αἰγιαλῷ συμβῆσαν πυρκαϊὰν τῆς 22ας Ἰουνίου ἐ. ἔ., ἀποτεφρωθέντος μεταξὺ ἄλλων καὶ τοῦ καταστήματος τοῦ κ. Νικολάου Γιαννέσκον, ἀπωλέσθη τὸ μεσαῖον τεμάχιον τῆς ἐν χρήσει μεγάλης σφραγίδος τῆς Κοινότητος, ὅπερ παραδεδομένον ὄν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὸν κ. Νικόλαον Γιαννέσκον, ὡς ἓνα τῶν σφραγιδοφυλάκων τῆς Κοινότητος, ἦτο κατατεθειμένον ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ μνησθὲν κατάστημά του καὶ ἐπειδὴ κατὰ συνέπειαν ἐγένετο ἀνάγκη νὰ κατασκευασθῇ νέα σφραγὶς τῆς Κοινότητος.

Διὰ ταῦτα ἡ περὶ τούτου ἐντολὴ ἀνετέθη εἰς τὸν κύριον Ι. Μανρικάκην, ὅστις κατὰ τὰς δοθείσας αὐτῷ ὁδηγίας κατασκευάσας ἐν Τεργέστη τὴν νέαν μεγάλην σφραγίδα τῆς Κοινότητος, ἐκόμισεν ἤδη ἐνταῦθα αὐτὴν διηρημένην ὡς ἡ παλαιὰ εἰς τρία τεμάχια καὶ φέρουσαν τὴν εἰκόνα τοῦ προστάτου τῆς νήσου ἡμῶν, τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν, ἀντικατασταθείσης μόνον τῆς ἐν τῇ προτέρᾳ χρονολογίας „ΩΙ“ διὰ τῆς σημερινῆς „ΩΟ“, ὡς φαίνεται εἰς τὸ κατωτέρω ἐκτύπωμα¹.

Ἡ νέα ὅθεν αὕτη σφραγὶς, ἥς τὰ τεμάχια, ὡς ἀνέκαθεν εἴθισται, θέλονσιν ὡσαύτως κατέχεσθαι ὑπὸ τριῶν πατριωτῶν, κρατοῦντος ἐκάστου αὐτῶν ἐν τεμάχιον, θέλει ἀντιπροσωπεύει ὡς ἡ προτέρα ὁλόκληρον τὴν Κοινότητα τῆς νήσου ἡμῶν καὶ τίθεσθαι εἰς πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν Κοινότητα ἐγγράφα, ἔχουσα ἅπασαν τὴν ἀπαιτουμένην ἰσχὺν καὶ ἐπισημότητα.

Εἰς ἐνδειξιν ὅθεν συνετάχθη ἡ παροῦσα πρᾶξις ἐν τῇ τῆς Κοινότητος Κώδικι ὑπὸ σελίδα 59 καὶ 60ήν, ἐσφραγίσθη δὲ διὰ τῆς ἐν λόγῳ σφραγίδος τῆς Κοινότητος καὶ ὑπεγράφη παρὰ τῆς δημογεροντίας καὶ πολιτῶν σήμερον τῇ 11ῃ Αὐγούστου μηνὸς τοῦ ἔτους χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος τρίτην καὶ ὥραν 9 π. μ. ἐν Σύμῃ».

Ἐτέρα ἀλλαγὴ τῆς μεγάλης σφραγίδος ἐγένετο, καὶ πάλιν διὰ πρακτικοῦ, κατὰ τὸ ἔτος 1880. Συγκεκριμένως, ἐπειδὴ ἡ ὑπάρχουσα σφραγὶς τοῦ ἔτους 1870 ἐθεωρήθη ἀκατάλληλος, καθ' ὅσον ὁ χαραῖξας αὐτὴν ἔλαβεν ὡς γνῶμονα τὴν ἐπὶ κηροῦ σφράγισιν, ἐνῶ ἡ σφράγισις ἐγίνετο διὰ μελάνης, μὲ

1. Αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει στὸ πρακτικόν.

ἀποτέλεσμα νὰ μὴ ἐκτυπῶνται καλῶς ὄχι μόνον τὸ ἔμβλημα ἀλλ' οὐδ' αὐτὰ τὰ γράμματα, ἀπεφασίσθη ἡ ἀντικατάστασις ταύτης. Ἀλλ' ἡ μόνη ἀλλαγὴ, ἡ ὁποία ἐγένετο, ἦτο ἡ τῆς χρονολογίας. Ἀντὶ δηλαδή τοῦ ἔτους ΑΩΟ' ἐχάραχθη ἐπ' αὐτῆς τὸ ἔτος ΑΩΠ', ἦτοι τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἡ ἀντικατάστασις.

«Κατωτέρω παραθέτομεν ἔγγραφον μὲ ἡμερομηνίαν 8 Αὐγούστου 1835, ἀπὸ τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἡ τριμερὴς αὕτη σφραγὶς ἐδίδετο εἰς τοὺς κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Συνελεύσεως τῶν κατοίκων ὀριζομένους ὡς πληρεξουσίου τῆς νήσου, κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των. Εἰς τὰς περιπτώσεις ὅμως ταύτας ἐδηλοῦντο ρητῶς τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα οὗτοι εἶχον δικαίωμα νὰ σφραγίσουν. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἔχει ὡς ἀκολούθως :

«Διὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, τὴν ὁποίαν αἱ ὁμότυχοί μας νήσοι ἀπεφάσισαν νὰ συγκροτήσουν εἰς Κάλυμνον, διὰ νὰ σκεφθοῦν ἐκεῖ ὅλοι οἱ πληρεξούσιοι περὶ τῶν πρακτέων τῆς ἀποκαταστάσεως τούτων τῶν νήσων, ἀποστέλλονται κοινῇ γνώμῃ διὰ τοπικῆς συνελεύσεως τῆς νήσου μας οἱ κύριοι Χατζηαγαπητὸς Χατζηϊωάννου, Μιχαὴλ Θεοδώρου καὶ Ἰωάννης Γιανναρᾶ, οἱ ὁποῖοι, συμμορφούμενοι μετὰ τῶν πληρεξουσίων τῶν ἄλλων νήσων καὶ σκεπτόμενοι ἐπὶ Γενικῆς Συνελεύσεως περὶ τῶν ὧσων ἀφορῶσι διὰ τὴν ἐπωφελεῖ ἀποκατάστασιν τῶν νήσων, ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ σφραγίσουν τὰ παρὰ τῆς συνελεύσεως ἐγκριθέντα ἔγγραφα ἐσφραγισμένα παρ' ὅλων τῶν πληρεξουσίων. Ἐπὶ τούτῳ δίδεται ἐπὶ χεῖράς των ἡ τριμερὴς σφραγὶς τοῦ κοινοῦ μας, ἣτις θέλει τοὺς χρησιμεύσει διὰ τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος ὑπόθεσιν, ὑποχρεούμενοι μετὰ τὴν ἐδῶ ἀφίξιν των νὰ τὴν παραδώσωσιν ὅπου ἀνήκει καὶ εἰς ἐνδειξιν τούτου τοὺς δίδεται τὸ παρὸν ἐνυπόγραφον καὶ ἐνσφράγιστον.

1835 τῇ 8ῃ Αὐγούστου. Ἐν Σύμῃ.

Οἱ Δημαρχοσύμβουλοι»

Πλὴν τῶν Δημαρχοσυμβούλων ὑπῆρχον ἀκόμη καὶ τέσσαρες Ἐλεγκταὶ τῆς Κοινότητος, τῶν ὁποίων καθήκον ἦτο νὰ ἐλέγχωσι τὰς πράξεις τοῦ Ταμείου καὶ τὴν ἐν γένει διαχείρισιν αὐτοῦ, παρακολουθοῦντες πᾶσαν γιγνομένην δαπάνην. Οὗτοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, τὰς ἀφορώσας εἰς ζητήματα οἰκονομικῆς φύσεως, οἷον ψήφισις προϋπολογισμοῦ, μισθοδοσίαι ὑπαλλήλων, δαπάναι διάφοροι κ. τ. ὅ., ἔχοντες μάλιστα καὶ ψῆφον ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τούτων. Οἱ Ἐλεγκταὶ ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου διὰ ψηφοφορίας ἐκ τῶν πολιτῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐθεωροῦντο εἰδικοὶ περὶ τὰ οἰκονομικὰ θέματα, ἦσαν δὲ ἄμισθοι.

Ἡ ἐκλογή τῶν Δημάρχων, ἡ συνέχεια οὕτως εἰπεῖν τῶν ἀρχαιοτάτων δημάρχων καὶ μετέπειτα γερόντων, πρωτογέρων καὶ δημογερόντων, ἐγένετο εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ὡς ἀκολούθως :

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐκάστου νέου ἔτους ὁ ἐν ἐνεργείᾳ Δήμαρχος, συμφώνως

πρὸς τοὺς ἰσχύοντας κανονισμούς, διὰ προκηρύξεως, τοιχοκολλουμένης εἰς τὰ κυριώτερα μέρη τῆς πόλεως, προσεκάλει τοὺς βουλευμένους νὰ ὑποβάλωσιν ὑποψηφιότητα διὰ τὰς προσεχεῖς ἐνιαυσίους ἐκλογάς, ὀρίζων συγχρόνως, ἀποφάσει τῆς ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου, τὸν μισθόν, ὃν θὰ ἐλάμβανον, καὶ τὰ προσόντα ἅτινα ἔδει νὰ ἔχωσιν οἱ ὑποψήφιοι καὶ τάσων ἐπταήμερον προθεσμίαν πρὸς ὑποβολὴν αἰτήσεων. Ὁ ὑποψήφιος ἔπρεπε νὰ ὑποδεικνύεται ὑπὸ ὁμάδος πολιτῶν, τοῦλάχιστον εἴκοσι, οἵτινες τὴν ὑπόδειξίν των ταύτην ἐδήλουν διὰ τῆς συνυπογραφῆς αὐτῶν ἐν τῇ αἰτήσει ἐκείνου.

Ἐὰν ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας παρουσιάζοντο πλείονες τοῦ ἐνὸς δι' ἐκάστην τῶν δύο ἐδρῶν, οὗτοι ἀνεκηρύσσοντο ὑποψήφιοι καὶ ἤρχιζεν ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἢ ἐκδοσις τῶν ψηφοδελτίων. Ἐὰν ὅμως παρήρχετο ἡ προθεσμία αὕτη χωρὶς νὰ παρουσιασθῇ ὑποψήφιος τις ἢ παρουσιάζετο μόνον εἰς δι' ἐκάστην τῶν ἐδρῶν, τότε ἐδίδοτο καὶ δευτέρα ἐπταήμερος παράτασις τῆς προθεσμίας πρὸς ὑποβολὴν καὶ ἄλλων αἰτήσεων. Ἐὰν δὲ παρήρχετο καὶ ἡ δευτέρα αὕτη προθεσμία καὶ οἱ ὑποψήφιοι, οἵτινες παρουσιάζοντο, ἦσαν ἀνὰ εἰς δι' ἐκάστην θέσιν, τότε οὗτοι ἀνεκηρύσσοντο αὐτοδικαίως Δήμαρχοι, ἀποφάσει τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, χωρὶς νὰ ὑποβληθῶσιν ὑπὸ τὴν λαϊκὴν ἔγκρισιν. Τὸ αὐτὸ συνέβαινεν, ἐὰν τὰ ἀνωτέρω ἀφεώρων μονομερῶς εἰς μίαν τῶν δύο θέσεων. Ἐὰν τέλος δὲν παρουσιάζοντο ὑποψήφιοι, τότε ὑπεχρεοῦντο οἱ ἐν ἐνεργείᾳ Δήμαρχοι νὰ παραμείνωσιν ἐπὶ ἐν εἰσέτι ἔτος.

Ὅπως ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐὰν ἐντὸς τῆς πρώτης ἐπταήμερου προθεσμίας ἡ ἔστω τῆς δευτέρας παρουσιάζοντο πλείονες τοῦ ἐνὸς ὑποψήφιοι, τότε ἀποφάσει τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἐμπόδιόν τι ἀπορρέον ἐκ τῶν κανονισμῶν τῆς Κοινότητος, ἐπὶ παραδείγματι δολία χρεοκοπία, οὗτοι ἀνεκηρύσσοντο ὑποψήφιοι καὶ ἤρχιζεν ἡ προεκλογικὴ περίοδος ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπομένης διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν ψηφοδελτίων. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πᾶς Συμαῖος, ὅστις εἶχε συμπληρώσει τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ὁ ὁποῖος εὕρισκετο ἐν τάξει ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς οἰκονομικὰς του ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῆς Κοινότητος, ἐδικαιοῦτο, προσερχόμενος εἰς τὸ Δημαρχεῖον, νὰ λαμβάνῃ παρὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐντεταλμένης Ἐπιτροπῆς ἐπὶ διπλοτύπου τὴν ἄδειαν τοῦ ψηφίσαι. Διήρκει δὲ ἡ ἐκδοσις τῶν ἀδειῶν, ἀποφάσει τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς παραμονῆς τῶν ἐκλογῶν. Τότε ἔπαυεν ἡ ἐκδοσις τῶν ἀδειῶν, ἀποφάσει καὶ πάλιν τῆς ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου, καὶ ἐγίνετο ἡ καταμέτρησις τῶν ἀδειῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐκδοθῇ. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην παρευρίσκοντο ἐκτὸς τοῦ Δημαρχιακοῦ Σώματος καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὑποψηφίων συνυπογράφοντες τὸ πρακτικὸν τῆς συνεδρίας καὶ ἀναγνωρίζοντες οὕτω τὸ καλῶς ἔχειν. Οὗτοι ὑπεδεικνύοντο ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων ἐν τῇ ὑποβαλλομένη αἰτήσει των πρὸς τὴν Κοινότητα.

Ἐὰν οἱ ἐν ἐνεργείᾳ Δήμαρχοι ἐτύγχανον ὑποψήφιοι, οὗτοι κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τῆς διενεργείας τῶν ἐκλογῶν ἡμέρας καὶ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν

αὐτῶν ἀνεπληροῦντο εἰς τὰς θέσεις των ὑπὸ τῶν πρώτων ἢ τῶν γηραιότερων Συμβούλων.

Τὴν ἡμέραν τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν, ἥτις ἦτο ἡ 25ῃ Ἰανουαρίου, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, διὰ κωδωνοκρουσιῶν τοῦ πλησιεστέρου ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, προσεκαλοῦντο οἱ λαβόντες ἄδειαν ψήφου, ὅπως, προσερχόμενοι εἰς τὴν ἐκεῖ πλῆσιν, πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ ναοῦ, κειμένην δημοτικὴν σχολήν, ψηφίζωσιν ἕκαστος διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον Δήμαρχον κατὰ τὴν ἀρέσκειάν των. Πᾶς ψηφοφόρος εἰσερχόμενος εἰς τὸν προθάλαμον ἔδιδε τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐπ' ὀνόματί του ἄδειαν εἰς τοὺς ἐπὶ τούτῳ ἐντεταλμένους, ἀφοῦ δ' ἐπιστοποιεῖτο ἡ ταυτότης αὐτοῦ, ἐσβήνετο ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου τὸ ὀνοματεπώνυμόν του καὶ τῷ ἐδίδετο τεμάχιον λευκοῦ ἐσφραγισμένου χάρτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔγραφε τοὺς ὑποψηφίους τῆς ἀρεσκείας του καὶ ἐν συνεχείᾳ ἔρριπτεν αὐτὸ ἐντὸς τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλης αἰθούσης εὐρισκομένης ἐπὶ τραπέζης καὶ διὰ διαφόρων κλειθρῶν κεκλεισμένης κάλπης. Εἰς τὴν αἶθουσαν ταύτην παρευρίσκοντο ἐκτὸς τῶν μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὑποψηφίων, εἰς μίαν δὲ παράμερον θέσιν καὶ τρεῖς ἱερεῖς, διὰ νὰ γράψωσι μυστικῶς τὰ ψηφοδέλτια τῶν πολιτῶν ἐκείνων, οἵτινες ἠγνόουν γραφὴν. Διήρκει δὲ ἡ ψηφοφορία μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ὁπότε, μὴ ὑπαρχούσης ἀντιρρήσεως, ἐκηρύσσετο περαιωθεῖσα ἡ ἐκλογὴ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλων ἠγοίετο ἡ κάλπη καὶ ἤρχιζεν ἡ καταμέτρησις τῶν ψηφοδελτίων.

Μετὰ τὴν διαλογὴν τῶν ψηφοδελτίων, διὰ πρακτικοῦ, ὕπερ ὑπεγράφετο ὑπὸ πάντων τῶν παραγόντων τῆς ἐκλογῆς, εἰς οὓς περιελαμβάνοντο, ὡς προείπομεν, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὑποψηφίων, καὶ τὸ ὅποιον ἐσφραγίζετο διὰ τῆς μεγάλης σφραγίδος, ἀνεκηρύσσοντο Δήμαρχοι οἱ λαμβάνοντες τὴν πλειοψηφίαν. Οὗτοι ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἐπομένου μηνός.

Ἐκτὸς τῶν δύο Δημάρχων ὑπῆρχε καὶ τὸ δωδεκαμελὲς Συμβούλιον, ἐκλεγόμενον καὶ τοῦτο κατ' ἔτος. Ἐκ τῶν δώδεκα τούτων Συμβούλων οἱ δύο πρῶτοι κατ' ἀριθμὸν ψήφων ἐκαλοῦντο σφραγιδοφύλακες, ὡς φυλάσσοντες ἕκαστος ἀνὰ ἓν τμήμα τῆς τριμεροῦς μεγάλης σφραγίδος. Τὸ τρίτον τμήμα ἐφυλάττετο ὑπὸ τοῦ δευτέρου Δημάρχου, ὅστις, ὡς ἤδη εἴπομεν, ἐτύγχανεν ὁ τρίτος τῶν σφραγιδοφυλάκων. Ἡ ἐκλογὴ τῶν δώδεκα τούτων Συμβούλων ἐγίνετο μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Δημάρχων, τὴν πρώτην ἢ δευτέραν Κυριακὴν, εἰς Γενικὴν τῶν κατοίκων Συνέλευσιν, ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ, ὅπου διὰ ζώσης φωνῆς προσετίνοντο οἱ κρινόμενοι ὡς ἀρμόδιοι διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Συμβούλου. Ὁ δὲ λαὸς ἀπῆλθα διὰ τῆς λέξεως «ἄξιος» ἢ «ἀνάξιος».

Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη, ἐπειδὴ κατὰ τὰς τοιαύτας Συνελεύσεις συνέβαινον πολλὰ τὰ ἑκτροπα, ἡ ἐκλογὴ τῶν Συμβούλων ἐγίνετο δι' ἀντιπροσώπων, καλουμένων ἐκλεκτόρων καὶ ἐκλεγομένων ὑφ' ἐκάστης ἐνορίας,

εἰς ἐνοριακὰς συνελεύσεις, κατόπιν ἐγγράφου ἐντολῆς τῶν νεοεκλεγομένων Δημάρχων. Συγκεκριμένως, οἱ ἐκλεγόμενοι Δήμαρχοι, δι' ἐγγράφου τῶν ἀποσταλλομένου εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκάστης ἐνορίας, παρεκάλουν, ὅπως ἐκάστη τούτων ἐκλέξῃ ἀνάλογον ἀριθμὸν ἀντιπροσώπων. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἦτο προκαθορισμένος, ἐξαρτώμενος ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἐνοριτῶν ἐκάστης ἐνορίας. Τοὺς ἀντιπροσώπους τούτους ἐνέκρινε διὰ ψηφοφορίας ἡ Ἐνοριακὴ Συνέλευσις σημειοῦσα τὰ ὀνοματεπώνυμα αὐτῶν ὀπισθεν τοῦ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου ἀποσταλέντος ἐγγράφου, ὅπερ ἐσφραγίζετο διὰ τῆς σφραγίδος τῆς ἐνορίας καὶ ὑπεγράφετο καταλλήλως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἱερέων αὐτοῦ. Τὰ τοιαῦτα ἐγγράφα ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν Δημαρχίαν, ὁπότε ὁ Δήμαρχος προσεκάλει τοὺς ἐκλεχθέντας, οἵτινες ἀνήρχοντο εἰς διακοσίους περίπου, εἰς ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου, πρὸς ἐκλογὴν διὰ ψηφοδελτίων τοῦ δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου. Τοῦτο ἐξελέγετο ἐξ ὅλων ἀδιακρίτως τῶν πολιτῶν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐκλέκτορος, ἄνευ ὑποχρεώσεως ὑποβολῆς ὑποψηφιότητος. Τὸ δωδεκαμελὲς τοῦτο Συμβούλιον, οὕτως ἐκλεγόμενον, ἀπετέλει μετὰ τῶν Δημάρχων τὸ Δημαρχιακὸν Σώμα.

Ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω, κατὰ τὰς παλαιότητας ἐποχὰς καὶ συγκεκριμένως μέχρι τοῦ ἔτους 1863 ἡ βαρύνουσα δύναμις ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀποφάσεων ἀνῆκεν εἰς τὰς Γενικὰς Συνελεύσεις. Τὸ ἔτος ὅμως τοῦτο ἀπεφασίσθη νὰ ἀνατεθοῦν τὰ πλεῖστα τῶν καθηκόντων εἰς λαϊκὴν ἀντιπροσωπείαν, τὴν κληθεῖσαν Μεγάλην καὶ ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ 36 προσώπων. Εἰς αὐτὴν μετεῖχον ἐκπρόσωποι τῶν ἐνοριῶν, αἵτινες ἀπετέλουν τὰς διαφόρους συνοικίας τῆς νήσου, δι' ἀριθμοῦ ἐξαρτωμένου ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐλήφθη «κοινῇ γνώμῃ τῆς Γενικῆς τῶν κατοίκων Συνελεύσεως».

Κατωτέρω καταχωρίζομεν τὸ σχετικὸν πρακτικόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίθενται καὶ οἱ λόγοι, δι' οὓς κατέληξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτήν.

«Ἐπὶ Γενικῆς τῶν κατοίκων Συνελεύσεως ἐν τῷ προανάλω τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου σήμερον τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐξηκοστοῦ τρίτου ἀπεφασίσθη κοινῇ γνώμῃ ἡ μεταβολὴ τοῦ τέως ἐν ἐνεργείᾳ τούτου πολιτεύματος, ὥς ὅπως μὴ ἀποβλέποντος τὴν προαγωγὴν καὶ προόδον τῆς πατρίδος, καὶ παρεδέχθη τοὺς παρατόδας σημειοιυμένους ὅρους. Καὶ τοῦτο διότι, ἐπειδὴ ἡ ἀνωμαλία καὶ ἀταξία εἰς τὰ πράγματα ἄχρη τῆς ὥρας ἐβασίλευε καὶ διότι ἐξ αὐτῶν δὲν ἠλπίζετο ἡ ἡ ὀπισθοδρόμησις τῶν τε γενικῶν συμφερόντων καὶ ἐκάστου κατ' ἰδίαν, εἶναι δὲ βέβαιον ἅφ' ἑτέρου ὅτι ἡ ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη, ἡ τάξις καὶ ἡ καλὴ τῶν πραγμάτων τῆς Κοινότητος ἡμῶν διαχείρισις ὑπόσχονται τὴν προαγωγὴν καὶ τὴν βελτίωσιν, ἅτινα ἕκαστος ἡμῶν ἐπιθυμεῖ νὰ βλέπῃ ἐν τῇ πατρίδι, ὡρμήθη δὲ εἰς τὴν μεταβολὴν αὐτὴν τοῦ πολιτεύματος ἐκ τῶν ἀκολούθων :

α') 'Επειδή ἡ ὀπισθοδρομίασις προῆλθεν ἐκ τοῦ πρώτου κακοῦ πολιτεύματος τοῦ μέχρι τῆς ὥρας ὄντος ἐν χρήσει.

β') 'Επειδή πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν δύνανται νὰ παρενδρίσκωνται ἐν ταῖς κατ' ἐπανάληψιν γενομέναις γενικαῖς συνελεύσεσι διὰ τὰς προστυγχανούσας ἀναγκαίας αὐτῶν ἐργασίας.

γ') 'Επειδή δυσκόλως γίνεται συνεννόησις τῶν πραγμάτων διὰ τὴν ἐπισυμβαίνονσαν ἀείποτε φωνασκίαν, ἐξ ἧς ὠφελοῦνται τινες εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς βλάβης τῶν κοινῶν συμφερόντων.

δ') 'Επειδή δὲν δύνανται νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ἀποφασίζωσι καταλλήλως καὶ διὰ τὸ ὀλιγόωρον περὶ ὑποθέσεων ἀποβλεπουσῶν τὰ κοινὰ συμφέροντα.

ε') 'Επειδή πολλοὶ ἀδυνατοῦσι νὰ ἐκφέρωσι τὴν δέουσαν κρίσιν.

στ') 'Επειδή εἶναι ὅλως ἄτοπον δι' ἐκάστην ὡς καὶ τὴν ἐλαχίστην ὑπόθεσιν νὰ συγκαλῆται Γενικὴ Συνέλευσις.

ζ') 'Επειδή βλέπει ἡ Γενικὴ Συνέλευσις σήμερον καὶ πάντα τὰ μέρη τοῦ κόσμου νὰ διευθύνωνται καὶ νὰ κυβερνῶνται ὑπὸ ἐπὶ τούτῳ ἐκλεγομένων ἀνδρῶν.

Ἐκ τούτων πάντων ὁρμωμένη ἡ Γενικὴ Συνέλευσις, ἀπεφάσισε τὴν περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων φροντίδα νὰ ἀναθέσῃ εἰς ἄτομα παρέχοντα ἐγγυήσεις μεγάλας ἡμῖν περὶ προαγωγῆς καὶ βελτιώσεως αὐτῶν (τῶν κοινῶν πραγμάτων) καὶ νὰ ἐκλέξῃ πληρεξουσίους ἀντιπροσώπους ἐκ τῶν ἐνοριῶν ὑποχρεομένους νὰ διατηρῶσι τοὺς ἐξῆς ὅρους, εἰς οὓς δέον καὶ νὰ στηρίζωνται.

Ὅροι

1ον) Ὁ ἀριθμὸς τῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων ὀρίζεται εἰς ἀριθμὸν, οἱ θέλουσιν ἐκλέγεσθαι κατ' ἔτος ἐξ ἐκάστης ἐνορίας, ἡ δὲ ἐκλογή των θέλει ἐπικυροῦσθαι καὶ διὰ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῇ σφραγίδι τῆς Κοινότητος.

2ον) Ὅφείλουσιν οὗτοι ἐκλεχθέντες νὰ ὀρκίζωνται ὡς ἐξῆς : «Ὁρκίζομαι ἐν ὀνόματι τῆς Ἀγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαίρετου Τριάδος ὅτι θέλω φυλάξει πίστιν εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὅτι θέλω ἐκπληρῶσαι τὴν ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως δοθεῖσάν μοι ἐντολὴν ἔχων ἀείποτε ὑπ' ὄφιν μου τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν».

3ον) Οἱ πληρεξούσιοι ἐκλέγουσιν ἐξ αὐτῶν δύο Δημάρχους καὶ ἓνα Γραμματέα, Συμβούλους δὲ ὅσους ἂν θελήσωσιν, οὐχὶ πλείονας τῶν ὀκτώ. Δυνατὸν ὅμως καὶ εἰς τὸν Λῆμον νὰ ἐκλέγῃ αὐτοὺς ἐξ αὐτῶν.

4ον) Καθίκοντα αὐτῶν εἶναι ἡ ἐμβριθὴς σύσκεψις καὶ ἡ μετὰ καλὴν κρίσιν ἀπόφασις περὶ πάντων τῶν ἀφορώντων τὴν ὅλην Κοινότητα πραγμάτων ἐξαιρουμένων μόνον τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως λαμβανομένων ἐκτάκτων μέτρων (ἐπιβολῆς δηλαδὴ νέων φόρων ἢ πάσης ἄλλης Κυβερνητικῆς ὑποθέσεως), ὅτε εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ συγκαλῆται Γενικὴ Συνέλευσις.

5ον) Ὅφείλουσι νὰ διατηρῶσιν ἀπαραιμείωτα καὶ ὡς ἦσαν τὰ ἀνέκαθεν τῆς πατρίδος ἔθιμα καὶ νὰ σέβωνται τὰ καθεστῶτα.

6ον) Χρεωστοῦσι νὰ καταβάλλωσι πᾶσαν φροντίδα εἰς τὴν διατήρησιν καλῶς διωργανωμένης Ἑλληνικῆς Σχολῆς, δύο καλῶς διωργανωμένων Ἀλληλο-διδασκτικῶν σχολῶν, ἐνὸς ἱατροῦ δημοτικοῦ καὶ ἐνὸς φαρμακείου ἀείποτε ὑπὸ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν.

7ον) Θέλουσι προσπαθεῖ εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν, καθαριότητα καὶ ἐπισκευὴν αὐτῶν, ὅθεν περιμένεται ἡ υἡγεία.

8ον) Θέλουσιν ἐπιβλέπει εἰς τὰς ἰδιοκτησίας (δηλ. ἀμπέλους, ἀγροὺς κλ.) τῶν πολιτῶν, ὅπως μὴ καταστρέφονται τὰ προϊόντα τῆς ἀμπελουργίας καὶ γεωργίας ἢ κλέπτονται ἢ ἄλλως πως πάσχωσιν, θέτοντες ἀξιόους ἐπιτηρητάς.

9ον) Θέλουσι δικάζει μετὰ τῶν Δημάρχων ὑφ' ὅλην ἐν γένει τὴν ἔποψιν τοῦ δικαίου ὁποιανδήποτε μεγάλην ὑπόθεσιν ἐκάστον πολίτου ἄνευ ἐξαιρέσεως οὐδενὸς προσπαθοῦντος παντὶ σθένει εἰς τοῦτο.

10ον) Ἐπιβλέπουσι πρὸς τούτοις τὰς πράξεις τῶν Δημάρχων καὶ Συμβούλων καὶ ἐξελέγχουσι τὴν διαχείρισιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων ὄντες καὶ οὗτοι ὑπεύθυνοι μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, εἰς ἣν ὀφείλουσι νὰ δίδωσι λόγον τῶν πράξεων αὐτῶν.

11ον) Ἡ συνεδρίασις τῶν κυρίων πληρεξουσίων ἐπὶ τῶν σπουδαιότερων ὑποθέσεων θεωρεῖται νόμιμος, ὅταν παρευρίσκονται πλείονες τοῦ ἡμίσεος ἀριθμοῦ, ἄλλως συγκαλεῖται Γενικὴ Συνέλευσις. Ὑπαρχούσης διαφωνίας ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως φέρεται ἡ ὑπόθεσις καὶ αὖθις ὑπ' ὅψιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

12ον) Ἐπὶ μικρῶν ὑποθέσεων δύνανται νὰ παρευρίσκονται εἰς τὴν δημορχίαν ὅσοι ἐπ' αὐτῆς προσκληθῶσιν οὐχὶ πλείονες τῶν πέντε.

13ον) Πᾶσα ἀπόφασις τῶν πληρεξουσίων ἐπὶ σπουδαίας ὑποθέσεως αἰτοῦσα τὴν ἀνάγκην ἐπικυρώσεως τῇ μεγάλῃ σφραγίδι τῆς Κοινότητος ἐπάγει ἀναγκαίως τὴν σύγκλησιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἐπ' ὅψιν τῆς ὁποίας τεθείσης τῆς τε ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἐὰν ἐγκριθῇ, φέρονται κατ' αἵτησιν αὐτῆς τὰ τεμάχια¹ ὑπὸ τῶν κατεχόντων ταῦτα πρὸς τοὺς πληρεξουσίους, οἵτινες σφραγίζουσιν αὐτήν.

14ον) Θέλουσι φροντίζει περὶ καταλλήλου διαχειρίσεως τῶν ὑπαρχόντων πόρων, προσπαθοῦντες ὅλαις δυνάμεσι νὰ δαπανῶνται οὗτοι εἰς πᾶν ὅ,τι θεωρεῖται ὠφέλιμον καὶ καλόν. Θέλουσι δὲ συνομολογεῖ καὶ δάνειον μετὰ προηγουμένην συγκατάθεσιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, προστυχεύουσιν χρηματικῶν ἀναγκῶν τῇ πατρίδι.

15ον) Ἡ ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως γενομένη ἀπόφασις δίδεται ἐγγράφως. Εἶναι ἀναγκαῖον ὅθεν νὰ διατηρῶνται βιβλία, ἐνθα νὰ καταγράφονται αἱ κατὰ καιροὺς γεγόμεναι ἀποφάσεις καὶ πᾶσα ἡ οὐσία τῆς ὑποθέσεως.

1. Ἐννοεῖ τὰ τρία τεμάχια, πού συναποτελοῦσαν τὴ μεγάλη κοινοτικὴ σφραγίδα.

16ον) Δέχονται νὰ συστήσωσιν ἀρμόδιον Ἐμποροδικεῖον συγκείμενον ἐξ ἐπτά ἢ ὀκτὼ ἀνδρῶν τῶν νουνεχεστέρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων θέλει ἐκλεχθῇ ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γραμματεὺς. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἄνεν μισθοῦ ἀπὸ τὴν Κοινο-
τητα θέλουσι λαμβάνει δικαίωμα παρὰ τῶν δικαζομένων, ἀποφασισθησόμενον ἐκ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

17ον) Ἡ Δημαρχία ἐν εἰρήνῃ ὑποχρεοῦται νὰ ἀποπερατώνῃ τὰς προσ-
πιπτούσας ὑποθέσεις, ἐὰν δὲ δὲν δυνηθῇ, ἐξαποστέλλει τοὺς διαδίκους εἰς τὸ
Ἐμποροδικεῖον. Ἐὰν δὲ καὶ τούτοις παρακούσωσιν οἱ διάδικοι, συγκαλεῖται
τότε τὸ σύνολον τῶν ἀντιπροσώπων, ὧν ἡ ἀπόφασις θεωρεῖται ἰσχὺν ἔχουσα.
Ὅταν ὅμως οἱ διάδικοι θελήσωσι νὰ ἀπέλθωσιν εἰς ἀνώτερα δικαστήρια τῶν
ἐνταῦθα, ἔχουσι μὲν τὸ ἐλεύθερον, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν
ἰδίαν αὐτῶν ὑπόθεσιν εἰς τὰ τῆς πατρίδος αὐτῶν δικαστήρια.

18ον) Πᾶσα ὑπόθεσις τῆς πατρίδος εὕρισκομένη ἐν ἐνεργείᾳ θεωρεῖται
ἔχουσα ἐξακολούθησιν, ἐὰν αὕτη ἀπὸ τὴν ἔνορκον σύσκεψιν φανῇ ὅτι ἐπιδιώκει
ὠφέλειαν γενικὴν.

19ον) Δικάζονται ὁμοιοτρόπως καὶ οἱ φέροντες Συμαῖοι ἐθνικότητα, ὅπως
καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως.

20ον) Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους ὀφείλει ὁ λαὸς ἐν Γενικῇ Συνελεύσει νὰ
ἐκφράσῃ τὴν εὐαρέσκεϊαν ἢ δυσαρέσκεϊαν αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων
διὰ ψηφίσματος.

21ον) Οἱ πληρεξούσιοι ἀντιπρόσωποι οὐδένα θέλουσι λαμβάνει μισθὸν
ἢ τὸν τῶν πράξεων, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους.

22ον) Ἰσχύει ἡ πληρεξουσιότης τῶν ἀντιπροσώπων ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος.

23ον) Ἰδιον ψήφισμα τῆς Συνελεύσεως ὁρίζει καὶ ἐπικυροῖ τὴν ἐκλογὴν
καὶ τὰ ὀνόματα τῶν κατ' ἔτος ἐκλεγομένων πληρεξουσίων.

Πᾶν ὅ,τι παρελείφθῃ μένει ὑπὸ τὴν σύσκεψιν τῶν πληρεξουσίων ἀντι-
προσώπων, τὸ συνεπτηγμένον δὲ τῶν ὅρων θέλει ἀναπτυχθῇ ὑπὸ τῶν ἰδίων.

Περὶ ἱατροῦ καὶ διδασκάλου δὲν εἶναι δυνατόν οἱ πληρεξούσιοι νὰ φρον-
τίζωσιν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ λαοῦ εἰς τὸ ταξιδίδιον ἀλείας τῶν σπογγων»¹.

Τοιοῦτον ὑπῆρξεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸ ἐν τῇ νήσῳ πολίτευμα. Ἀπὸ
τοῦ ἔτους 1869 ὅμως καὶ ἐπέκεινα ἡ τουρκικὴ κυβερνήσις βαθμιαίως καὶ ὑπὸ
διαφόρους προφάσεις ἀφῆρει ἐν πρὸς ἐν τὰ διάφορα δικαιώματα τῶν κατοίκων.
Οὕτω τὸ πολίτευμα ἐλάμβανε διαφόρους ἐναλλαγάς, ἀναλόγως τῶν παρου-
σιαζομένων ἐκάστοτε ἀναγκῶν καὶ περιστάσεων, μέχρις ὅτου τελευταίως κα-
τέληξεν ἡ διαχείρισις τῶν πραγμάτων νὰ ἀσκῇται ὑπὸ τῶν δύο Δημάρχων,

1. Ἀντίγραφο τοῦ πρακτικοῦ αὐτοῦ βλ. στὸν κώδικα ἀριθ. 24 τῆς Δημαρχίας Σύ-
μης (σσ. 25-27), ποὺ ἀπὸκειται στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο Δωδεκανήσου. Τὴν ἀντιπαραβολὴν
τῶν δύο κειμένων ἔκαμε ὁ φιλόλογος γυμνασιάρχης κ. Φ. Νικόλης.

τῶν δώδεκα Συμβούλων καὶ τῶν Ἑλεγκτῶν, οἵτινες ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐπολιτεύοντο συμφώνως πρὸς τοὺς ἀνωτέρω θεσπισθέντας κανονισμούς.

Συγκεκριμένως, εἶχον τὴν διαχείρισιν καὶ ἐπίβλεψιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου, δηλαδὴ τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως, ἥτις, σημειωτέον, παρείχετο δωρεὰν εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς κατοίκους, τῆς ἐν γένει ὑγιεινῆς τῆς πόλεως, τῆς διαφυλάξεως τῶν προνομίων καὶ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, τοῦ ληξιαρχείου, τῆς δασοφυλακῆς, τῆς ἀγροφυλακῆς, τοῦ συμβιβασμοῦ τῶν μεταξὺ τῶν κατοίκων ἀναφυομένων διαφορῶν, τοῦ συμβολαιογραφείου καὶ εἰς παλαιότερας ἐποχὰς τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιβλέψεως κ.τ.δ.

Ἀλλὰ γὰρ ἔγιναν ἐπίσης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰταλικῆς κατοχῆς. Ἐξ αὐτῶν σπουδαιότεραι ὑπῆρξαν αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ σύστημα τῆς ἀναδείξεως τῶν Δημάρχων καὶ εἰς τὴν ἀφαίρεσιν ἀπὸ τὸν Δῆμον τοῦ δικαιώματος ὀργάνωσης, ἐλέγχου καὶ ἐποπτείας τῆς ἐκπαιδεύσεως¹.

Ἡ μεγάλη τριμερὴς σφραγίδα τῆς Σύμης, τοῦ ἔτους 'ΑΩΠ' (1880), σὲ φυσικὸ μέγεθος.

1. Γιὰ τὴν ἐπέμβαση τῶν Ἰταλῶν κατακτητῶν σὰ θέματα τῆς ἐκπαιδεύσεως βλ. ΑΛΕΞ. Σ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ, 'Ἡ ἰταλικὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ καὶ οἱ Δωδεκανήσιοι, Δωδεκανησιακὴ Ἐπιθεώρησις, ἔτος 2ον, τεύχη 2-4, σ. 68-71 καὶ Μ.Ε.Ν.Α. (Μεγάλῃ Ἐγκυκλοπαίδεια Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας), τόμ. Η', σσ. 219-222 (ἀνατύπωση).